

Masarykova univerzita v Brně

Pedagogická fakulta

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Masarykovy univerzity

Výzkumný návrh

Autor: Kristýna Samcová

UČO: 327599

Předmět: Metodologie 2

Kód předmětu: SP7MP_MTP2

Ročník: 1. navazujícího magisterského studia

Obor: Speciální pedagogika a výtvarná výchova pro střední školy

Studium: Prezenční

Datum: 5. 1. 2012

Výzkumný návrh

1. Výzkumné téma-Rozvoj společenské integrace hudbou

Hudba člověka provází po tisíciletí, vždy nás uměla léčit i utěšovat. Ovlivňuje fyzické tělo, působí na emocionální a mentální sféru a může nás také duchovně posilovat. Dnes se odborně jejímu léčebnému působení věnuje muzikoterapie. Ta je v dnešní době stále více využívanou metodou nejen ve speciální pedagogice, ale i v ostatních oborech zabývajících se terapií a rehabilitací fyzickou i psychickou. V této práci se budu zabývat působením hudby a tvorby společných melodií na osobnost účastníků. Výzkum budu realizovat formou kvalitativního výzkumu pomocí řízených rozhovorů s účastníky.

Hlavní cíl výzkumu

Cílem výzkumu není pouze potvrdit nebo vyvrátit tvrzení, že hraní na hudební nástroj ve skupině je pro účastníky procesu hybnou silou v komunikaci a v sociální interakci s okolním prostředím. Hlavní cíl je zjistit, zda pedagogické působení pomocí hudby a výuky hry na nástroj pomůže ke zlepšení vztahů ve společenské skupině nejen v nízkoprahovém centru, ale mimo něj. Hlavní cíl je tedy zjistit jakou metodou je nejvhodnější využít při výuce, aby se podařilo rozvinout schopnosti účastníka výuky v komunikaci do co nejvyšší míry.

V současné době se věnuji výuce rytmiky a základům hry na djembe v nízkoprahovém centru Pavlač. Na základě zjištěných informací si chci připravit lepší a efektivnější program výuky, který bude koncipován hlavně za účelem rozvoje komunikačních schopností účastníků, přiblížení vyučovaných k jiným pohledům, než které jsou jim běžně známé.

2. Hlavní výzkumná otázka

Hlavní výzkumná otázka:

Jaký vliv má tvoření hudby ve skupině na integraci a sebeprosazení člověka ve společnosti?

Vedlejší výzkumné otázky:

Je možné pomocí výuky hry na nástroj zlepšit komunikaci centru Pavlač a v širší skupině?

Pomáhá dlouhodobé hraní pod vedením lektora k většímu respektování pravidel při komunikaci?

3. Volba výzkumné strategie

Pro svou výzkumnou práci jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkumu jsem si vybrala z důvodu předpokládaného malého výzkumného vzorku. Respondenti museli splňovat stanovená kritéria pro výběr do výzkumného vzorku (jednalo se o záměrný výběr vzorku).

4. Návrh metody sběru dat

Vhodnou metodou pro můj výzkum je podle mého názoru řízený rozhovor. Sestavím si otázky, které budu pokládat všem respondentům ve stejném pořadí. Rozhovor se zároveň bude řídit podle aktuální situace při hovoru.

Ve svém výzkumu chci oslovit minimálně 10 respondentů. Každý respondent by měl být pravidelně docházejícím do nízkoprahového centra. Měl by se zabývat hrou na nějaký hudební nástroj. Respondent by měl docházet pravidelně na mnou vedené hodiny výuky minimálně po dobu jednoho roku.

Výhody řízeného rozhovoru jsou dle mého názoru hlavně v lepší porovnatelnosti zjištěných informací. Předem promyšlené otázky jsou i jednodušší při samotném provádění rozhovoru s respondentem. Také by se jimi mělo předejít k odbíhání od tématu, které hrozí u volného rozhovoru.

Mezi nevýhody by mohla patřit strojenost rozhovoru. Je tedy důležité dotazovaného připravit na tuto skutečnost, seznámit ho předem se strukturou rozhovoru, nebo alespoň s metodou jakou budeme pracovat.

5. Úryvek z připravovaného nástroje sběru dat-rozhovoru

Kladené otázky byly rozděleny celkem do tří oblastí. První oblast se týkala zjišťování informací o zkušenostech s hrou na hudební nástroje a vztahu k hudbě. Druhá oblast se zaměřovala na zjištění komunikačních problémů v nízkoprahovém centru a v běžném životě. Třetí oblast byla zaměřena na zjištění respondentova názoru na efektivnost řízené výuky hry na nástroj, hlavně co se týče respektování názoru druhého při hře, na respektování pravidel komunikace při hře.

A. Souhlasíš se záznamem rozhovoru na diktafon?

B. Jo jasně.

A. Jak dlouho se věnuješ cílené hře na hudební nástroj?

B. Už asi dva roky. Ale cvičím pravidelně asi rok.

- A. Na jaké nástroje hraješ nejraději?
 B. Na všechny. Ale nejvíc asi na bubny.
- A. Myslíš si, že je hudba součástí běžného života?
 B. Jak jako?
- A. Myslím to, jestli by se mělo hrát a zpívat třeba doma, nebo při práci.
 B. To nevim, asi jo, ale záleží na situaci ne?
- A. Jakou funkci v tvém životě plní hudební tvorba a hra na nástroj?
 B. Mám hudbu rád, často jí poslouchám. Nevim ale jakou funkci plní, asi jako zábavu.
- A. Je pro tebe důležité hrát pod vedením někoho jiného?
 B. Občas me to baví ale občas spíš štve, že si nemůžu dělat co chci.
- A. Pokud ano vysvětli prosím proč.
 B. Někdy je dobrý když t někdo dává směr.
- A. Máš někdy problémy s komunikací s vrstevníky v centru?
 B. Občas se trochu hádáme, hlavně s Radimem(vedoucí centra -pozn.aut.)
- A. Pokud ano zkus je vysvětlit.
 B. no právě, ty hádky asi. A taky, že mě neposlouchají.
- A. Jak to myslíš?
 B. No když něco chci já, tak mě ostatní neposlechnou, to mi pěkně vadí.

Scénář rozhovoru:

- Jak dlouho se věnuješ hře na hudební nástroj?
- Na jaké nástroje hraješ nejraději?
- Myslíš si, že je hudba součástí běžného života?
- Jakou funkci v tvém životě plní hudební tvorba a hra na nástroj?
- Je pro tebe důležité hrát pod vedením někoho jiného?
- Pokud ano vysvětli prosím proč.
- Máš někdy problémy s komunikací s vrstevníky v centru?
- Pokud ano zkus je vysvětlit.
- Míváš i konflikty a komunikační problémy v jiném prostředí?(ve škole, doma, v obchodě)
- Kolik času trávíš v nízkoprahovém centru Pavlač?

- Změnil se nějak tvůj vztah k ostatním lidem od doby, kdy jsi začal pravidelně hrát ve skupině s jinými hudebníky?
- Pokud ano vysvětli, jak se změnil.
- Je pro tebe problém komunikačně se projevit v nízkoprahovém centru Pavlač? Jakou roli podle tebe plní lektor výuky hry na nástroj?
- Máš problémy s respektováním pokynů při výuce?
- Pokud ano zkus je objasnit.
- Myslíš si, že ti může pomoci hra ve skupině v respektování druhých v běžném životě?
- Pokud ano, jakým způsobem?

6. Možné praktické a etické problémy při výzkumu

Možné etické problémy

- Informovaný souhlas o dobrovolném zúčastnění se rozhovoru a použití diktafonu k nahrávání rozhovorů v písemném provedení. Seznámení se všemi okolnostmi výzkumu.
- Mlčenlivost – Použití pseudonymů kvůli ochraně osobních údajů. Zachování anonymity respondenta.
- Citlivé kladení otázek v průběhu rozhovoru s cílem nezanechat na respondentovi negativní dopad. Snaha vyhnout se kladení nepříjemných, nesrozumitelných, sugestivních a komplikovaných otázek.

Možné praktické problémy

- Sehnání dostatečného množství respondentů splňující podmínky pro jejich výběr a ochotným ke spolupráci.
- Časová náročnost rozhovorů.
- Vzhledem k tomu, že výzkum budu provádět s respondenty, kteří docházejí do nízkoprahového centra a všichni mě znají jako lektorku, není vyloučeno, že respondenti nebudou chtít mluvit pravdu
- Zaznamenávání rozhovorů, pokud respondent nesouhlasí s použitím diktafonu

Výhody a nevýhody sběru dat

- Jako výhodu spatřuji v přímém kontaktu s osobou poskytující rozhovor. Možnost doptání se na určité nejasnosti či nesrovnalosti ve výpovědi.

7. Terénní poznámky a záznam prvního rozhovoru

Terénní poznámky

Pohlaví: muž

Věk: 17

Nejvyšší dosažené vzdělání: základní škola

Rozhovor je veden v centru, kde jsme se s respondentem sešli v místnosti bez přítomnosti ostatních lidí. Od začátku rozhovoru se respondent tváří sebevědomě a jeho odpovědi vypadají, jako by byly řečeny s nadsázkou. Respondent se choval přátelsky, neměl potíže s odpovídáním na otázky. Jeho projev byl ale nepříliš přesvědčivý. Některé odpovědi byly podle mých zkušeností s ním zkreslené.

Záznam prvního rozhovoru

Označení osob v záznamu rozhovoru:

A – moderátor

B – respondent

- A. Souhlasíš se záznamem rozhovoru na diktafon?
B. Jo jasně.
- A. Jak dlouho se věnuješ cílené hře na hudební nástroj?
B. Už asi dva roky. Ale cvičím pravidelně asi rok.
- A. Na jaké nástroje hraješ nejraději?
B. Na všechny. Ale nejvíc asi na bubny.
- A. Myslíš si, že je hudba součástí běžného života?
B. Jak jako?
- A. Myslím to, jestli by se mělo hrát a zpívat třeba doma, nebo při práci.
B. To nevím, asi jo, ale záleží na situaci ne?
- A. Jakou funkci v tvém životě plní hudební tvorba a hra na nástroj?
B. Mám hudbu rád, často jí poslouchám. Nevím, ale jakou funkci plní, asi jako zábavu.
- A. Je pro tebe důležité hrát pod vedením někoho jiného?
B. Občas mě to baví, ale občas spíš štve, že si nemůžu dělat, co chci.
- A. Pokud ano vysvětli prosím proč.
B. Někdy je dobrý když t někdo dává směr.
- A. Máš někdy problémy s komunikací s vrstevníky v centru?

- B. Občas se trochu hádáme, hlavně s Radimem (vedoucí centra -pozn.aut.)
- A. Pokud ano zkus je vysvětlit.
- B. No právě, ty hádky asi. A taky, že mě neposlouchají.
- A. Jak to myslíš?
- B. No když něco chci já, tak mě ostatní neposlechnou, to mi pěkně vadí.
- A. Míváš i konflikty a komunikační problémy v jiném prostředí?(ve škole, doma, v obchodě)
- A. Kolik času trávíš v nízkoprahovém centru Pavlač?
- B. Jsem tu skoro každý odpoledne, takže hodně času.
- A. Změnil se nějak tvůj vztah k ostatním lidem od doby, kdy jsi začal pravidelně hrát ve skupině s jinými hudebníky?
- B. No asi ne.
- A. Je pro tebe problém komunikačně se projevit v centru Pavlač?
- B. Ani ne
- A. Jakou roli podle tebe plní lektor výuky hry na nástroj?
- B. Organizuje mě, říká, co mám dělat.
- A. Máš problémy s respektováním pokynů při výuce?
- B. No jak kdy, občas trochu, a nebaví mě poslouchat.
- A. Myslíš si, že ti může pomoci hra ve skupině v respektování druhých v běžném životě?
- B. Nevím jak, asi ne.

8. Námět k modifikaci výzkumného návrhu

Na základě proběhlého rozhovoru jsem dospěla k názoru, že je třeba přeformulovat většinu otázek nebo jim vymyslet alternativní znění, které bude pro respondenty pochopitelnější a srozumitelnější. Pravděpodobně bude vhodnější přeformulovat ti i výzkumné otázky.

9. Seznam literatury

- a. Atkinson R., L. a kol. (2003): Psychologie. Praha: Portál.
- b. Balcar, K. (1991): Úvod do studia psychologie osobnosti. Chrudim: Mach.
- c. Barušs, I. (2003): Alterations of Consciousness: An Empirical Analysis for Social Sciences. Washington: American Psychological Association.

- d. Becker, J. (1994): Music and Trance. Leonardo Music Journal, Vol. 4, pp. 41-51. (On-line): dostupný z <http://www.jstor.org/stable/1513180>
- e. Corbin, J., Strauss, A. (1999): Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert.
- f. Deutsch, D. (1999): The Psychology of Music. Amsterdam: Academic Press.
- g. Franěk, M. (2005): Hudební psychologie. Praha: Karolinum.
- h. Hargreaves, D., J., North, A., C. (1997): The Social Psychology of Music. New York: Oxford University Press.
- i. Hendl, J. (2008): Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál.
- j. Kantor, J., Lipský, M., Weber, J. (2009): Základy muzikoterapie. Praha: Grada.
- k. Juslin, P., N., Sloboda, J., A. (2001): Music and Emotion: Theory and Research. Oxford: Oxford University Press.

Na otázky, které si stanovujete, nemůžete v rámci vámi navrhovaného sběru dat odpovědět, musela byste dělat rozhovory třeba před započítím muzikoterapie a 6 měsíců poté atd., zkrátka musíte najít způsob, jak opravdu zhodnotit vliv vaší metody práce. Určitě nestačí se jen zeptat účastníků – toto je zásadní slabinou vašeho projektu. Pokud si s tím neporadíte, revidujte své cíle. Dále bych Vám doporučila použít také pozorování pro sběr dat.